

Sygn. akt VII U 604/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Popielińska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Adrianna Mikulska

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2013 r. w Gdańsku

sprawy J. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 11 stycznia 2012 r. nr (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznaje ubezpieczonemu J. T. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 17 listopada 2011r.;

II. w pozostałym zakresie oddala odwołanie;

III. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji;

IV. zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/ Na oryginale właściwy podpis. /

Sygn. akt VII U 604/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. T. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), tj. wobec nie udowodnienia na dzień 01 stycznia 1999 r. wymaganego 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony J. T. wniósł odwołanie od powyższej decyzji domagając się przyznania mu prawa do emerytury począwszy od dnia 15 listopada 2011 r., przy uwzględnieniu okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) S.A. w G., w Przedsiębiorstwie (...) i (...) w latach 1968 – 1998 jako pracy w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 09 maja 2012 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 763/12 tut. Sąd Okręgowy, po raz pierwszy rozpoznając sprawę, oddalił odwołanie J. T., z uwagi na to, że nie spełnił on jednego z warunków wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury, a mianowicie, nie rozwiązał stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny, rozpoznając apelację ubezpieczonego, wyrokiem z dnia 22 stycznia 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III AUa 1227/12 uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę tut. Sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że ubezpieczony począwszy od 1974 r. do 31 sierpnia 2012 r. był pracownikiem Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) S.A. w G.. W toku zatrudnienia pracodawca zawierał z ubezpieczonym umowy o pracę na czas określony. I tak, np. w dniu 01 kwietnia 2011 r. (...) S.A. zawarło ze skarżącym umowę o pracę na czas określony od 01 kwietnia 2011 r. do 30 listopada 2011 r. (k. 92 akt osobowych). Przedmiotowa umowa została rozwiązana w dniu 16 listopada 2011 r. na mocy porozumienia stron (k. 17 akt osobowych). Następnie w dniu 15 listopada 2011 r. została zawarta kolejna umowa o pracę na czas określony, tj. od 18 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. (k. 94 akt osobowych). W dniu 31 grudnia 2011 r. przedmiotowa umowa – z uwagi na upływ czasu, na jaki została zawarta – wygasła. Kolejna umowa została zawarta w dniu 30 grudnia 2011 r. (k. 96 akt osobowych), na mocy której wnioskodawca został zatrudniony przez (...) S.A. na stanowisku betoniarza na okres od 09 stycznia 2012 r. do 31 marca 2012 r., a następnie od 01 kwietnia 2012 r. do 31 sierpnia 2012 r. – umowa z dnia 30 marca 2012 r. (k. 100 akt osobowych). W dniu 21 października 2011 r. wnioskodawca złożył w organie rentowym wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Decyzja w przedmiocie wniosku J. T. o prawo do świadczenia emerytalnego, jak wskazał dalej Sąd Apelacyjny, została wydana przez pozwanego w dniu 11 stycznia 2012 r., co oznacza że w okresie pomiędzy złożeniem wniosku a wydaniem decyzji odmownej wnioskodawca dwukrotnie „rozwiązał” łączącą go z Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) S.A. umowę o pracę, tj. w dniu 16 listopada 2011 r. (rozwiązanie na mocy porozumienia stron) oraz w dniu 31 grudnia 2011 r. (wygaśnięcie z uwagi na upływ czasu na jaki umowa została zawarta).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, dysponując tak ustalonym stanem faktycznym Sąd Okręgowy winien w sposób szczegółowy przeanalizować, jaki charakter miało rozwiązanie przez wnioskodawcę umowy o pracę, tj. czy zostało ono dokonane wyłącznie na potrzeby uzyskania przez ubezpieczonego świadczenia emerytalnego, czy też nastąpiło z przyczyn od ubezpieczonego niezależnych, np. wynikających z „polityki zatrudniania” prowadzonej przez pracodawcę, albowiem analiza powyższego ma kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd Apelacyjny wskazał w tym miejscu na stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w postanowieniu z dnia 22 lutego 2012 r. (II UK 274/11, LEX nr 1215285), zgodnie z którym ustalenie spornego prawa do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wymaga łącznego spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących jego nabycie, w tym rozwiązania, tj. zakończenia i przerwania stosunku pracy. Pozostawanie w ciągłym zatrudnieniu po pozornym rozwiązaniu stosunku pracy u dotychczasowego pracodawcy wyklucza nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 tej ustawy. A zatem bez przerwania ciągłości zatrudnienia nie może być mowy o rozwiązaniu nieprzerwanie trwającego stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny wskazał, że dopiero po przeprowadzeniu postępowania we wskazanym wyżej zakresie oraz ustaleniu jaki charakter miało rozwiązanie przez ubezpieczonego umowy o pracę w dniu 16 listopada 2011 r. oraz w dniu 31 grudnia 2011 r., Sąd będzie zobligowany do zbadania pozostałych przesłanek wynikających z art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Analizując powyższe Sąd winien mieć również na uwadze fakt, iż na mocy art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. Nr 637) od 1 stycznia 2013 r. nadano nowe brzmienie art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej, rugując z jego treści zapis o konieczności rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Mając na uwadze wskazaną zmianę, Sąd winien rozważyć powyższą kwestię, przy jednoczesnym uwzględnieniu treści art. 316 k.p.c. Sąd Apelacyjny podniósł bowiem, że choć zgodnie z ogólną zasadą, obowiązującą w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy w chwili jej wydania, to jednak zasada ta znajduje zastosowanie wtedy, kiedy odwołanie się do art. 316 § 1 k.p.c. wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prowadziło do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania poprzez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Niebezpieczeństwa takiego nie ma w sytuacji, kiedy spełnienie się ostatecznie z przesłanek prawa do świadczenia w trakcie postępowania sądowego jest oczywiste i niekwestionowane przez organ rentowy (por. wyr. Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2007 r. w sprawie III UK 25/07, publik. LEX nr 454749).

Sąd Apelacyjny podkreślił przy tym, że odstępstwo od zasady badania legalności decyzji na dzień jej wydania jest szczególnie uzasadnione w przypadku oceny prawa do świadczenia uzależnionego między innymi od warunku rozwiązania stosunku pracy, np. na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z 1982 r. - Karta Nauczyciela czy art. 184 ustawy emerytalnej. Jeśli powyższe wymaganie zostanie spełnione po wydaniu decyzji - w trakcie postępowania odwoławczego przed sądem - nie ma przeszkód, aby sąd, stwierdziwszy spełnienie pozostałych przesłanek tego prawa, przyznał świadczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UKN 235/11, publik. LEX nr 1216853).

Mając na względzie powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji nie przeprowadził stosownego postępowania dowodowego, tj. nie dopuścił niezbędnych dowodów, mających na celu rzetelne i wszechstronne zbadanie sprawy. Nie przesądzając bowiem zasadności roszczenia skarżącego, Sąd Odwoławczy stanął na stanowisku, że przed wydaniem orzeczenia należało zgromadzić w niniejszej sprawie wszelkie możliwe dowody na okoliczność, zarówno (a w zasadzie przede wszystkim) okoliczności towarzyszących rozwiązaniu łączącej ubezpieczonego oraz Przedsiębiorstwo Budowlane (...) S.A. umowy o pracę oraz ponownego nawiązania stosunku pracy, ogólnego stażu zatrudnienia wnioskodawcy oraz stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, a wobec braku ograniczeń dowodowych, Sąd Okręgowy winien poczynić owe ustalenia korzystając ze wszystkich dostępnych materiałów źródłowych.

Z tych względów Sąd Apelacyjny stwierdził, że prawidłowe rozpoznanie sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co skutkować musiało uchyceniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Dodał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien przeprowadzić postępowanie dowodowe w zakresie opisanym w niniejszym uzasadnieniu oraz dopuścić inne dowody, których potrzeba powołania wyniknie w toku postępowania, a także dokonać pełnej i wszechstronnej oceny zgromadzonego w ten sposób materiału dowodowego oraz jego subsumcji pod odpowiednie normy prawne. Dopiero bowiem taka wszechstronna ocena materiału dowodowego sprawy pozwoli temu Sądowi na prawidłową ocenę merytorycznej zasadności zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Sąd po raz drugi rozpoznając niniejszą sprawę ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. T., urodzony dnia (...), w dniu 21 października 2011 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę.

Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i obecnie nie pozostaje w stosunku pracy.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił na dzień 01 stycznia 1999 r. 26 lat, 9 miesięcy i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 11 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił J. T. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na

niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia na dzień 01 stycznia 1999 r. żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Okoliczności bezsporne, vide : akta ubezpieczeniowe plik II : wniosek o emeryturę – k. 1 – 2, karta przebiegu zatrudnienia – k. 64, decyzja ZUS z dnia 11.01.2012 r. – k. 63 plik.

Wnioskodawca J. T. w okresie od dnia 26 lipca 1974 r. do dnia 16 marca 1987 r. i od dnia 20 stycznia 1988 r. do dnia 31 lipca 1993 r. zatrudniony był w G. Kombinacie (...), które zostało następnie przekształcone w Przedsiębiorstwo (...) S.A. z siedzibą w G. – K.. Przedsiębiorstwo to zajmowało się budową domów począwszy od fundamentów, a skończywszy na robotach wykończeniowych, czyli tzw. oddaniu mieszkania pod klucz. Przedsiębiorstwo to budowało domy m.in. na Ż., Z. i S..

Początkowo ubezpieczony został przyjęty do pracy na stanowisko robotnika budowlanego. Pracę tę wykonywał do końca grudnia 1979 r. Z dniem 01 stycznia 1980 r. powierzono mu wykonywanie pracy na stanowisku lastrykarza.

Pismem z dnia 05 marca 1987 r. ubezpieczony zwrócił się do Dyrekcji zakładu pracy o wyrażenie zgody na przeniesienie go za porozumieniem stron do pracy w (...) Zakładach Produkcyjno – Usługowych (...) w S.. Ubezpieczony otrzymał zgodę na powyższe i z dniem 16 marca 1987 r. rozwiązano z nim umowę o pracę. W związku z negatywnym wynikiem badań wysokościowych ubezpieczony zrezygnował jednak z pracy w Zakładach (...) i w dniu 20 stycznia 1988 r. został ponownie zatrudniony w G. Kombinacie (...) w K. na stanowisku lastrykarza, początkowo na 14 – dniowy okres próbny, a po jego zakończeniu na czas nieokreślony.

W międzyczasie, od dnia 14 września 1989 r. do dnia 30 listopada 1989 r. ubezpieczony zatrudniony był na budowie w M., gdzie również pracował na stanowisku lastrykarza. Po powrocie z eksportu, ubezpieczony wrócił na poprzednio zajmowane stanowisko lastrykarza.

Następnie, od dnia 14 marca 1990 r. do dnia 30 czerwca 1990 r. ubezpieczony pracował jako robotnik przemysłowy na eksporcie w N.. Po powrocie, z dniem 20 lipca 1990 r. ponownie zatrudniono go na stanowisku lastrykarza.

W okresie od dnia 01 października 1990 r. do dnia 27 stycznia 1991 r. ubezpieczony został kolejny raz zatrudniony na budowie zagranicznej na stanowisku robotnika przemysłowego. Po powrocie, z dniem 06 lutego 1991 r., został zatrudniony na stanowisku betoniarza – lastrykarza. Pracę tę wykonywał do końca swojego zatrudnienia, tj. do dnia 31 lipca 1993 r.

Praca na stanowisku betoniarza i lastrykarza nie różniła się między sobą. Lastrico to również rodzaj betonu. W przedsiębiorstwie, w którym był zatrudniony ubezpieczony, produkowano głównie beton na bazie naturalnych żwirów i beton lastrico. Beton ten wykorzystywano do wyrobu różnych prefabrykatów typu podokienniki, parapety okienne, jak również wylewano go bezpośrednio na budowach. W ówczesnych czasach, ten rodzaj betonu był powszechnie wykorzystywany do budowy biegów schodowych, całych klatek schodowych, pomieszczeń technicznych w budynkach, w piwnicach, czasami również wylewano go na balkonach. Technologia produkcji tego betonu była taka sama jak innych betonów.

Pod względem uciążliwości praca betoniarza czy lastrykarza nie różniły się między sobą. Były to stanowiska związane z technologią produkcji budynków mieszkalnych. Generalnie, najpierw należało przygotować beton w betoniarni, wymieszać wszystkie składniki, następnie za pomocą taczki zawieźć go na windę, którą wjeżdżało się na górę budowanego budynku. Beton ten rozprowadzało się na miejscu przeznaczenia i na kolanach gładziło. Na drugi dzień, po wyschnięciu betonu, kładło się na nim lastrico, które najpierw gładzono na mokro, a niekiedy, po pracach malarzy, należało jeszcze raz wygładzić go na sucho. Do obowiązków ubezpieczonego przez cały sporny okres zatrudnienia należało wykonywanie wszystkich wskazanych wyżej czynności. Prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Dowód : akta osobowe ubezpieczonego z (...) – zaświadczenie o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach – k. 15 C, świadectwo pracy z dnia 16.03.1987 r. część C (bez numeracji kart), świadectwo pracy z dnia 30.07.1993 r. – k. 11 C, przyjęcie do pracy – k. 1 B, angaż z dnia 15.05.1980 r. – k. 17 B, podanie z dnia 05.03.1987 r. o przeniesienie – k. 4 C, pismo z dnia 07.04.1987 r. dotyczące przejścia na zasadzie porozumienia zakładów – k. 8 C, umowa o pracę z dnia 20.01.1988 r. – k. 34 B, umowa o pracę z dnia 06.09.1989 r. - k. 41 B, angaż z dnia 08.12.1989 r. – k. 46 B, umowa o pracę na czas określony – k. 49 B, angaż z dnia 20.07.1990 r. – k. 52 B, pismo z dnia 10.07.1990 r. – k. 49 B, umowa o pracę na czas określony – k. 50 B, zaświadczenie z dnia 29.01.1991 r. – k. 55 B, akta sprawy – zeznania świadka I. W. – k. 123 wraz z załączonym opisem audio – k. 125, zeznania ubezpieczonego – k. 123 wraz z załączonym opisem audio – k. 125.

W okresie od dnia 02 sierpnia 1993 r. do dnia 31 października 1995 r. J. T. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) Sp. z o.o. w G., a od dnia 02 listopada 1995 r. do dnia 31 marca 2003 r. w (...) Sp. z o.o. w G., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace betoniarskie na stanowisku lastrykarza. Prace ubezpieczonego nie różniły się od tych wykonywanych w Przedsiębiorstwie (...), przy czym nie tylko wylewał lastrico bezpośrednio na budowie – np. przy budowie parapetów i stopni lastrykalnych, ale również na hali przygotowywał różnego rodzaju formy z tego betonu, np. duże zewnętrzne betonowane donice czy pacholki.

Dowód : akta osobowe ubezpieczonego z PB (...) (k. 37 akt sprawy) – zaświadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach – k. 7 B, akta osobowe ubezpieczonego z (...) (k. 35 akt sprawy) – zaświadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach – k. 13 B, zeznania ubezpieczonego – k. 123 wraz z załączonym opisem audio – k. 125.

W późniejszym okresie ubezpieczony zawarł z Przedsiębiorstwem (...) S.A. w G. kilka umów o pracę na czas określony – m.in. w dniu 01 kwietnia 2011 r. Przedsiębiorstwo to zawarło z ubezpieczonym umowę o pracę na czas określony od dnia 01 kwietnia 2011 r. do dnia 30 listopada 2011 r. Przedmiotowa umowa została rozwiązana w dniu 16 listopada 2011 r. na mocy porozumienia stron, w związku z wystąpieniem w dniu 21 października 2011 r. przez ubezpieczonego do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o wcześniejszą emeryturę. W czasie oczekiwania na decyzję ZUS, do ubezpieczonego zadzwonił Kierownik Budowy w PB (...) Pan K. z propozycją zatrudnienia go na stanowisku betoniarza ze względu na dużą liczbę pracy w tym okresie. Z uwagi na trudną sytuację materialną i brak decyzji ZUS, ubezpieczony w dniu 15 listopada 2011 r. zawarł z Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) S.A. kolejną umowę o pracę na czas określony, tj. od 18 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. na stanowisku betoniarza. W dniu 31 grudnia 2011 r. przedmiotowa umowa – z uwagi na upływ czasu, na jaki została zawarta – wygasła. Kolejna umowa została zawarta w dniu 30 grudnia 2011 r., na mocy której wnioskodawca został zatrudniony przez (...) S.A. na stanowisku betoniarza na okres od 09 stycznia 2012 r. do 31 marca 2012 r., a następnie od 01 kwietnia 2012 r. do 31 sierpnia 2012 r. – umowa z dnia 30 marca 2012 r.

Dowód : akta osobowe ubezpieczonego z (...) – świadectwo pracy z dnia 16.11.2011 r. – k. 17 C, świadectwo pracy z dnia 31.12.2011 r. – k. 19 C, umowa o pracę z dnia 01.04.2011 r. – k. 92 B, podanie o pracę – k. 93 B, umowa o pracę z dnia 15.11.2011 r. – k. 94 B, podanie o pracę z dnia 30.12.2011 r. – k. 95 B, umowa o pracę z dnia 30.12.2011 r. – k. 96 B, umowa o pracę z dnia 30.03.2012 r. – k. 100 B; akta sprawy – zeznania ubezpieczonego – k. 122 w zw. z k. 123 wraz z załączonym opisem audio – k. 125.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, w aktach ubezpieczeniowych pozwanego organu emerytalnego oraz w aktach osobowych wnioskodawcy, której prawdziwości i rzetelności nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadka I. W. i ubezpieczonego J. T., które były jasne, spójne, rzetelne oraz spontaniczne – jeżeli chodzi o zeznania ubezpieczonego i razem z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie tworzyły zwartą i logiczną całość.

Sąd zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącego J. T. zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym 15 – letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury **dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r.** zostały uregulowane w treści art. 184 § 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009, Nr 153 poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W tym miejscu wskazać również należy, iż z dniem 01 stycznia 2013 r. art. 184 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., Nr 637), w związku z czym od dnia 01 stycznia 2013 r. warunkiem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie jest konieczne rozwiązanie przez ubezpieczonego stosunku pracy. Niemniej jednak, w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, mając na uwadze fakt, iż w dacie złożenia wniosku o emeryturę oraz w dacie wydania decyzji przez ZUS ubezpieczony pozostawał w stosunku pracy, wobec wytycznych Sądu Apelacyjnego, należało wpierrw ustalić jaki charakter miało rozwiązanie przez ubezpieczonego umowy o pracę w dniu 16 listopada 2011 r. oraz w dniu 31 grudnia 2011 r., albowiem choć w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd ocenia legalność decyzji rentowej według stanu rzeczy w chwili jej wydania, w uzasadnionych jednak sytuacjach, kiedy przesłanka prawa do emerytury dotycząca wymaganego stażu ubezpieczeniowego spełni się w sposób pewny po wydaniu zaskarżonej decyzji, sąd może przyznać ubezpieczonemu świadczenie (art. 316 § 1 k.p.c.) – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008/19-20/293, OSP 2009/4/45.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie w oparciu o wyjaśnienia ubezpieczonego oraz analizując sposób regulacji stosunku pracy u pracodawcy ubezpieczonego Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) S.A trudno uznać, iż zachodzi okoliczność pozorności rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy w związku z ubieganiem się przez niego o wcześniejszą emeryturę. Według Sądu, ubezpieczony wiarygodnie wyjaśnił, że umowa zawarta w dniu 01 kwietnia 2011 r. została przez niego faktycznie rozwiązana z uwagi na to, że wystąpił do ZUS z wnioskiem o emeryturę i liczył na jej przyznanie, skoro nie miał tutaj jakichkolwiek wątpliwości, że spełnił wszystkie warunki do przyznania mu wnioskowanego świadczenia, w tym legitymował się wymaganym okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych (legitymował się zaświadczeniami z zakładów pracy o wykonywaniu przez niego pracy w warunkach szczególnych). W okresie po rozwiązaniu stosunku pracy, ubezpieczony nie poszukiwał nowej pracy. To Kierownik budowy dotychczasowego pracodawcy zgłosił się do niego z pytaniem czy nie chciałby podjąć pracy w charakterze betoniarza z uwagi na dużą ilość pracy w tym okresie, na co ubezpieczony ostatecznie przystał, albowiem, jak wskazał, w tym czasie pozostawał na utrzymaniu swojej żony, która pobierała wyłącznie emeryturę w wysokości 1.200 zł. Trudne

warunki materialne oraz fakt, że ZUS w dalszym ciągu nie podjął decyzji odnośnie jego wniosku o emeryturę, skłoniły ubezpieczonego do ponownego nawiązania stosunku pracy. Podkreślenia wymaga, iż ubezpieczony nosił się z zamiarem rozwiązania stosunku pracy w przypadku przejścia na emeryturę, na co wskazuje treść umowy o pracę z dnia 23 marca 2011r. obejmująca okres zatrudnienia od 01 kwietnia 2011r. do 30 listopada 2011r., umowa ta bowiem zakłada dwutygodniowy okres wypowiedzenia, odmiennie niż pozostałe umowy terminowe. Wskazać przy tym należy, iż ubezpieczony z wnioskiem o rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem stron wystąpił już w dniu 10 października 2011r., a data 16 listopada 2011r. to dzień po osiągnięciu przez niego wieku emerytalnego (ubezpieczony urodził się 15 listopada 1951r.) i zgodę na powyższe otrzymał. Okoliczność tę wskazał również we wniosku o emeryturę. Organ rentowy zresztą w decyzji z dnia 11 stycznia 2012r. nie kwestionował spełnienia przez ubezpieczonego przesłanki rozwiązania stosunku pracy. Okoliczność, że kolejne umowy o pracę zawierane były przez ubezpieczonego na krótkie okresy czasu wynikała już tylko i wyłącznie z polityki zatrudnienia prowadzonej przez Przedsiębiorstwo (...) oraz specyfiki charakteru robót budowlanych i chwiejnego rynku zleceń w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze Sąd doszedł do wniosku, że bezsprzecznie, w dniu 16 listopada 2011 r., doszło do rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy, będącego wyrazem woli obu stron, w związku z czym została spełniona przez skarżącego przesłanka wynikająca z obowiązującej do dnia 01 stycznia 2013 r. dyspozycji przepisu art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wymagająca rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy dla ustalenia wcześniejszych uprawnień emerytalnych. Niepodważalnie, ubezpieczony wykazał realną przerwę w świadczeniu pracy pomiędzy rozwiązaniem przez niego stosunku pracy a ponownym jego nawiązaniem w dniu 18 listopada 2011 r. W świetle zeznań ubezpieczonego, nie sposób uznać, aby przerwa ta deklarowana była jedynie dla pozoru i „na papierze”.

Przechodząc więc w dalszej kolejności do omówienia pozostałych przesłanek warunkujących prawo do wcześniejszej emerytury, wskazać należy, iż stosownie do dyspozycji art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27. Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale V (w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) pod pozycją 4 wymienione są prace zbrojarskie i betoniarskie.

Dodatkowo wskazać należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (**§ 2 ust. 2**).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony w dniu 15 listopada 2011 r. osiągnął 60 rok życia, na dzień 01 stycznia 1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i na dzień orzekania w sprawie nie pozostawał w stosunku pracy.

Przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie czy ubezpieczony spełnia przesłankę posiadania co najmniej 15 – letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Pozwany zwracał bowiem uwagę, że na podstawie przedłożonej przez ubezpieczonego dokumentacji (świadczeń pracy, zaświadczeń wykonywania pracy w szczególnych warunkach) trudno uznać, aby na stanowisku lastrykarza oraz lastrykarza – betoniarza ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał faktycznie prace betoniarza – zgodnie z wykazem A, dział V, poz. 4 cytowanego wyżej rozporządzenia.

W pierwszym rzędzie zaznaczyć należy, iż przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach na podstawie ww. rozporządzenia, nie można kierować się względami nazewnictwa danego stanowiska pracy. Należy ustalić jakie prace wnioskodawca rzeczywiście wykonywał, bowiem ta okoliczność, nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek dla przyznania dochodzonego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r. sygn. akt II UK 337/03, OSNP 2004/22/392).

Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, ubezpieczony, zatrudniony na stanowisku lastrykarza czy lastrykarza – betoniarza, faktycznie wykonywał wszystkie te czynności, które należały do obowiązków betoniarza. Świadek I. W. zatrudniona w G. Kombinacie (...) w G. – K., przekształconym następnie w Przedsiębiorstwo Budowlane (...) S.A. na stanowisku technologa, w sposób rzetelny, jasny i rzeczowy wyjaśniła z punktu widzenia technologicznego specyfikę wykonywanych przez ubezpieczonego prac w okresie jego zatrudnienia w G. Kombinacie (...), następnie w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...). Wprawdzie nie pamiętała ona dokładnie osoby ubezpieczonego i na jakich był on zatrudniony stanowiskach, ale wyjaśniła na czym generalnie polegało wykonywanie prac na stanowisku lastrykarza i czy prace te mogą być uznane za prace betoniarskie. W tym zakresie świadek nie miała jakichkolwiek wątpliwości, że prace wykonywane na stanowisku lastrykarza i betoniarza niczym nie różniły się między sobą, były tak samo uciążliwe. Lastrico – jak wskazała – to również rodzaj betonu, który się miesza, zawozi na miejsce przeznaczenia (w tamtych czasach za pomocą taczki) i rozprowadza. Oba stanowiska – lastrykarza i betoniarza – były stanowiskami związanymi z technologią produkcji budynków mieszkalnych i na budowie zarówno elementy lastrykowe jak i betonowe były wykonywane bezpośrednio w miejscach, w których były kładzione. Zdaniem Sądu, przesłuchany w sprawie świadek posiadał odpowiednią wiedzę na temat charakteru wykonywanej przez ubezpieczonego pracy, był bowiem zatrudniony wraz z ubezpieczonym w tym samym okresie czasu, w tym samym zakładzie pracy, na stanowisku technologa, wobec czego miał obszerną wiedzę na temat technologicznej kwalifikacji prac wykonywanych przez ubezpieczonego w tym okresie. Sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw by kwestionować jego wiarygodność, tym bardziej że zeznania te korelowały z zeznaniami ubezpieczonego, który szczegółowo również opisał jakie konkretnie czynności wykonywał na powierzonym mu stanowisku lastrykarza.

W ocenie Sądu, nie było więc jakichkolwiek podstaw, aby odmówić J. T. zaliczenia okresu zatrudnienia w G. Kombinacie (...) w G. – K., następnie w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) S.A. w G. od dnia 01 stycznia 1980 r., tj. gdy otrzymał angaż na stanowisko lastrykarza do dnia 31 lipca 1993 r., tj. do zakończenia stosunku pracy, za wyjątkiem dwóch okresów pracy na budowach zagranicznych, gdzie ubezpieczony pracował w charakterze pracownika

przemysłowego (od dnia 14 marca 1990 r. do dnia 19 lipca 1990 r. oraz od dnia 01 października 1990 r. do dnia 05 lutego 1991 r.).

Sąd wziął również pod uwagę, że fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w dalszym okresie jego zatrudnienia, tj. od dnia 02 sierpnia 1993 r. do dnia 31 października 1995 r. oraz od dnia 02 listopada 1995 r. do dnia 31 marca 2003 r. wynika bezsprzecznie z przedłożonych przez niego i znajdujących się w jego aktach osobowych zaświadczeń wykonywania pracy w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) Sp. z o.o. w G. oraz w firmie (...) Sp. z o.o. w G., z których jednoznacznie wynika, że ubezpieczony również wykonywał tam prace betoniarskie na stanowisku lastrykarza. Jak wynika z zeznań ubezpieczonego, jego praca w tym okresie niczym nie różniła się od prac wykonywanych w Przedsiębiorstwie (...). Tak samo wykonywał z lastrico stopnie lastrykalne, stopnie betonowe i parapety na budowie, a także na hali ogromne zewnętrzne betonowe donice i pacholki. Proces technologiczny wyprodukowania betonu do takich donic czy pacholków był taki sam jak na budowie, tj. najpierw trzeba było przygotować materiał z lastrico, skrócić formę, zalać ją betonem i wygładzić.

Według Sądu, w świetle okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, nie ulega jakimkolwiek wątpliwości, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku w trybie art. 184 cyt. wyżej ustawy emerytalnej, ponieważ osiągnął 60 rok życia, na dzień 01 stycznia 1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, z dniem 16 listopada 2011 r. skutecznie przerwał trwający stosunek pracy oraz spełnił przesłankę co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca w spornych wyżej wskazanych okresach czasu wykonywał na stanowisku lastrykarza prace betoniarskie, wobec tego był zatrudniony na stanowisku, o którym mowa w pkt 4 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Uwzględnienie spornych okresów czasu wskazuje, iż staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych jest znacznie dłuższy niż wymagany ustawą, a zatem, zgodnie z przepisem § 4 rozporządzenia, oznacza spełnienie tego wymogu do przyznania wnioskodawcy świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

Sąd zwraca także uwagę, że zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Należy podkreślić, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007r. OTK-A 2007/8/97 powyższy artykuł należy rozumieć w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie okoliczności, na podstawie których Sąd uznał odwołanie ubezpieczonego za zasadne zostały ostatecznie wyjaśnione w drodze uzupełnienia materiału dowodowego o dokumenty z akt osobowych ubezpieczonego oraz zeznania świadka i ubezpieczonego wyjaśniające zakres obowiązków i charakter pracy wnioskodawcy, co uzasadnia zastosowanie dyspozycji art. 118 ust. 1a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez wnioskowanie a contrario.

W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił w pkt I wyroku zaskarżoną decyzję organu ubezpieczeniowego i przyznał J. T. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach począwszy od dnia 17 listopada 2011 r., tj. od zakończenia ostatniego stosunku pracy, nie zaś od ukończenia 60 lat – jak domagał się tego wnioskodawca. Sąd miał w tym zakresie na

uwadze dyspozycję art. 129 w zw. z art. 100 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Ostatni stosunek pracy ubezpieczonego ustał z dniem 16 listopada 2013 r., w związku z czym dopiero w dniu następnym ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia.

Mając to na uwadze Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, oddalił w pkt II odwołanie ubezpieczonego w pozostałym zakresie.

Działając na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w pkt III wyroku, Sąd wnioskując a contrario, z przyczyn wskazanych wyżej, nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie § 2 ust. 1 oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), zasądzając na rzecz pełnomocnika ubezpieczonego poczwórną minimalną stawkę za tego rodzaju sprawę, mając na uwadze jej charakter i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

SSO Monika Popielińska